

Asia: VN/29942/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Manner-Suomen vesiviljelystrategiaksi 2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LUONNONVARAKESKUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA MANNER-SUOMEN
VESIVILJELYSTRATEGIAKSI 2030

1. Johdanto

EU jäsenvaltioiden tulee luoda strategiat, joilla parannetaan vesiviljelyalan kilpailukykyä, vähennetään siihen kohdistuvaa hallinnollista taakkaa, edistetään toimijoiden pääsyä sopiville alueille ja asetetaan vaikutuksia mittaavat indikaattorit. Luonnonvarakeskus (Luke) tuo lausunnossaan esiin, että Manner-Suomen vesiviljelystrategian luonnoksessa on esitetty riittäviä toimenpiteitä ja panoksia vesiviljelyalan kilpailukyyn parantamiseen, toimijoiden pääsyyn sopiville alueille, sekä toimintaan vaikuttavien indikaattoreiden asettamiseen. Sen sijaan hallinnollisen taakan vähentämiseen on osoitettu niukasti toimenpiteitä.

Strategian pääpainona on visio, jolla vesiviljelytuotanto nostetaan nykyisestä 8,5 miljoonasta kilosta 25 miljoonaan kiloon (16,5 miljoonan kilon kasvutavoite). Sen lisäksi kasvatetun kalan kotimaisuusaste nostetaan yli 50 prosenttiin. Strategiset valinnat vision toteuttamiseen ovat kilpailukykyinen ja kasvuun kannustava toimintaympäristö, kestävyys ja vastuullisuus, sekä kalojen hyvinvointi ja terveys. Luken näkemys on, että strategiset valinnat ovat hyvin valikoituja, kuvastavat nykyisiä megatrendejä vastuullisuuden, eettisyyden ja ympäristövaikutusten huomioon ottamista, sekä ennen kaikkea tähtäävät tuotannon kasvuun. Strategian 16,5 miljoonan kilon kasvutavoitteella tarvitaan 400 työllistä lisää vuodesta 2017 vuoteen 2030 mennessä. Tätä ei kuitenkaan ole Luken

mielestä huomioitu strategisissa valinnoissa tai esitetyissä toimenpiteissä. Ala on kärsinyt jo nyt työvoimapulasta, joten yksi riski kasvutavoitteen saavuttamiselle voi olla osaavan henkilöstön saanti.

Strategisten valintojen mukaiset välittömästi käynnistettävät toimenpiteet

1. Kilpailukykyinen ja kasvuun kannustava toimintaympäristö

Kilpailukykyä ja kannustavaa toimintaympäristöä voisi Luken näkökulmasta parantaa nostamalla ympäristöluvun vaatimaa tuotantomäärää 2 tonnista esim. 50 tonniin. Tällä voitaisiin mahdollistaa pienten urbaanien kiertovesilaitosten syntyminen, akvaponisen tuotannon, poikastuotannon innovatiiviset ratkaisut merialueella sekä uusien ratkaisujen kehittämisen, kuten konttikasvatuksen mahdollistamisen keventämällä hallinnon taakkaa. Sijainninohjaussuunnitelmassa olevia kriteerejä, mm. ekologinen tilaluokitus, tulisi Luken mielestä myös tarkastella. Riskinä liian tiukkojen rajaavien luokittelevien/indeksinomaisien kriteerien käytössä on se, ettei vesiviljelyä kyetä ohjaamaan ympäristön ja kokonaiskestävyyden kannalta optimaalisiin paikkoihin.

Toimenpiteet

2. Päivitetään merialueen sijainninohjaussuunnitelma ottaen huomioon ympäristön tila sekä, vesiviljely-yritysten ja muiden vesien käyttömuotojen tarpeet. Päivitetty suunnitelma mahdollistaa vesiviljelyn kestävän kasvun ja parantaa luvittamisen ennakoitavuutta. Suunnitelma sisältää sijainninohjauksen periaatteet sekä jatkuvasti päivittyvän paikkatietoaineiston.

Luken ehdotus: 2. Päivitetään merialueen sijainninohjaussuunnitelman kriteeristöä ottaen huomioon kalankasvatuksen vaikutukset ympäristöön sekä vesiviljely-yritysten ja muiden vesien käyttömuotojen tarpeet. Päivitettyjen kriteerien pohjalta tehty suunnitelma mahdollistaa vesiviljelyn kestävän kasvun ja parantaa luvittamisen ennakoitavuutta. Suunnitelma sisältää sijainninohjauksen periaatteet sekä jatkuvasti päivittyvän paikkatietoaineiston.

3. Otetaan käyttöön päästöperusteiset ympäristöluvut, jotka kannustavat ominaiskuormituksen pienentämiseen. Tämä kannustaa toimialaa kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia ympäristöinnovaatioita, jotka mahdollistavat tuotannon kasvun ilman päästöjen kasvua.

Strategiassa olevan kotimaisen tuotannon kasvutavoitteiden saavuttaminen täysin ilman päästöjen absoluuttista kasvua on Luken mielestä vähintäänkin haasteellista. Toimenpiteitä tulisikin linjata ympäristövaikutusten ja ominaiskuormituksen minimoimiseen parhaiden käytäntöjen käyttöönotolla ja uusien innovaatioiden avulla.

Luken ehdotus: 3. Otetaan käyttöön päästöperusteiset ympäristöluvut, jotka kannustavat ominaiskuormituksen pienentämiseen. Tämä kannustaa toimialaa kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia ympäristöinnovaatioita, jotka mahdollistavat tuotannon kasvun pienimmillä mahdollisilla ominaiskuormituksen ja ympäristövaikutusten kasvulla.

7. Selvitetään vesiviljelyyn sovellettavien alueellisten kuormituskiintiöiden käyttöönottoa, mikä mahdollistaisi toiminnan ympäristövaikutusten ennakoitavuuden pitkällä aikavälillä ja tukisi alan kasvua. Tämä kannustaa toimialaa kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia ympäristöinnovaatioita, jotka mahdollistavat tuotannon kasvun ilman päästöjen kasvua.

Päästöjen kasvu kuten edellisessä. Kuormituskiintiöiden kohdentaminen ja jakaminen vesiviljelystrategian tavoitteiden perusteella vesi- ja merenhoitosuunnitelmiin Manner-Suomen mittakaavassa mahdollistaisi kokonaiskestävyyden tarkastelun laajemmassa mittakaavassa.

Luken ehdotus: 7. Selvitetään vesiviljelyyn sovellettavien alueellisten kuormituskiintiöiden käyttöönottoa, mikä mahdollistaisi toiminnan ympäristövaikutusten ennakoitavuuden pitkällä aikavälillä ja tukisi alan kasvua. Tämä kannustaa toimialaa kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia ympäristöinnovaatioita, jotka mahdollistavat tuotannon kasvun ilman ominaiskuormituksen kasvua.

9. Selvitetään vähän kuormittavien ja/tai kunnalliseen vedenpuhdistamoon poistovetensä johtavien kiertovesilaitosten käsittelymahdollisuus ilmoituksenvaraisina.

Tässä kohdassa tulisi myös määritellä mikä on vähän kuormittava laitos. Paitsi kiertovesilaitos, myös osittaiskierto tai muulla ympäristöinnovaatiolla toteutettu laitos, esimerkiksi ravinteita talteenottava suljettu tai puolisoljettu merikasvatuslaitos, voi olla hyvin vähän kuormittava.

Luken muutosehdotus: 9. Määritellään vähän kuormittava kalankasvatuslaitos ja määritelmän mukaisten laitosten ympäristölupien käsittelymahdollisuus ilmoituksenvaraisina.

Strategian luonnoksessa mainittujen toimenpiteiden lisäksi Luke ehdottaa, että vesiviljelyalan työvoimapulan parantamiseksi ja alan houkuttelevuuden lisäämiseksi selvitetään vesiviljelyn markkinointiohjelman perustamista, jolla voitaisiin tuoda esiin alan positiivista tulevaisuuskuvausta, kansainvälisiä mahdollisuuksia ja innostavaa toimintaympäristöä. Markkinointiohjelman toimenpiteitä voitaisiin kohdistaa erityisesti nuoriin, jotta saataisiin alalle lisää motivoituneita opiskelijoita.

2. Kestävyys ja vastuullisuus

Vesiviljelyalan kehityssuunnan, strategian, ja toimenpiteiden perusteella voidaan olettaa, että kasvutavoitteesta noin puolet voisi olla saavutettavissa kiertovesikasvatuksen ja puolet merialueen kapasiteettia nostamalla. Sen perusteella koko alan hiilijalanjälki voi nousta strategian tavoitteiden vastaisesti ja puolestaan ominaiskuormitus pienentyä tavoitteita enemmän.

Toimenpiteet

2. Kalankasvatukseen tarvittavan ympäristöluvan hakemisprosessissa varmistetaan tapauskohtaisesti, ettei toiminta vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä sekä että vesiensuojelumääräyksiä noudatetaan. Parannetaan prosessin ennakoitavuutta ja johdonmukaisuutta.

Kalankasvatuksen lupaprosessissa tulisi tarkastella kalankasvatuksen vaikutusta veden tilaan. Erityisesti muiden toimintojen ja toimialojen aiheuttama vedenlaadun muutos tai vesimuodostelman nykyinen tila tulisi eriyttää kalankasvatuksen muutoksen vaikutusta arvioivasta prosessista. Tämä mahdollistaisi sekä ympäristölle että vesiviljelyllä optimaalisten sijaintivaihtoehtojen käytön.

Luken ehdotus: 2. Kalankasvatukseen tarvittavan ympäristöluvan hakemisprosessissa varmistetaan tapauskohtaisesti, ettei kalankasvatustoiminta vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä sekä että vesiensuojelumääräyksiä noudatetaan. Parannetaan prosessin ennakoitavuutta ja johdonmukaisuutta.

3. Kehitetään vesiviljelyn ympäristövaikutusten mallinnusmenetelmiä ympäristölupaprosessin laadun ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Selkeytetään tutkimustiedon perusteella vesiviljelyn ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointia.

Paitsi mallinnus- myös mittausmenetelmien kehittäminen on Luken mielestä tärkeää sekä ympäristölupaprosessin parantamiseksi että ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämiseksi.

Luken muutosehdotus: 3. Kehitetään vesiviljelyn ympäristövaikutusten mallinnus- ja mittausmenetelmiä ympäristölupaprosessin laadun ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Selkeytetään tutkimustiedon perusteella vesiviljelyn ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointia.

8. Määritellään itämerirehu ja laaditaan suunnitelma, jolla Itämerirehun käyttö meri- ja sisävesien kalanviljelyssä pyritään saamaan mahdollisimman kattavaksi. Määritelmän avulla varmistetaan eri teollisten toimijoiden tasavertainen kohtelu sekä luodaan edellytykset itämerirehun käytön edistämiseksi sekä sen käytön seurannalle.

Itämerirehun määrittely on Luken näkökulmasta hyvä ja kannattava toimenpide. Sisävesien kalanviljelylaitoksista osa on Jäämeren valuma-alueilla ja osa mm. Vuoksen vesienhoitoalueella, jonka kuormituksesta vain murto-osa kohdistuu Itämereen. Sisävesien kuormituksen ongelmat ovat paikallisia ja Itämerirehu ei välttämättä tuo tähän haluttua ratkaisua.

Kalojen hyvinvointi ja terveys

Tuotantoeläinten hyvinvointi on erittäin kannatettava kehityskohde, mutta tavoitteiden saavuttamiseksi tulisi määritellä kalahyvinvointi ja miten sitä mitataan, sekä sen indikaattorit. Lääkitystarvetta ei ole tarpeen minimoida, koska lääkintää tehdään kalojen hyvinvoinnin parantamiseksi. Sen sijaan lääkintää voidaan optimoida, jolloin turhaa antibioottien käyttöä voidaan ehkäistä heikentämättä kalojen hyvinvointia.

1. Toteutetaan kalojen hyvinvoinnin kehittämistyö yhteistyössä yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien kanssa. Kohdennetaan tutkimusrahoitusta kalojen hyvinvoinnin tutkimukseen. Tavoitteena on kalojen hyvinvoinnin jatkuva kehittäminen ja sitä koskevan tutkimustiedon lisääminen. Laaditaan suositus kalojen hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Luken muutosehdotus: 1. Toteutetaan kalojen hyvinvoinnin määrittelyn ja parantamisen kehittämistyö yhteistyössä yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien kanssa. Kohdennetaan tutkimusrahoitusta kalojen hyvinvoinnin tutkimukseen sekä hyvinvoinnin määrittelyyn ja sen indikaattorien selvittämiseen. Tavoitteena on kalojen hyvinvoinnin jatkuva kehittäminen ja sitä koskevan tutkimustiedon lisääminen. Laaditaan suositus kalojen hyvinvoinnin varmistamiseksi.

2. Tuetaan yritysten toteuttamia toimenpiteitä kalojen hyvinvoinnin lisäämiseksi ja hyvän kalaterveystilanteen ylläpitämiseksi sekä antibioottihoidon ja muun lääkitystarpeen minimoimiseksi.

Luken muutosehdotus: 2. Tuetaan yritysten toteuttamia toimenpiteitä kalojen hyvinvoinnin lisäämiseksi ja hyvän kalaterveystilanteen ylläpitämiseksi, sekä antibioottihoidon ja muun lääkitystarpeen optimoimiseksi.

3. Suunnataan tutkimus- ja kehittämistoimia kalatautitilanteen hallitsemiseksi ja erilaisten tautiriskien hallinnan ennakoimiseksi

Luken muutosehdotus: 3. Suunnataan tutkimus- ja kehittämistoimia tautiriskien ennakoimiseksi sekä kalatautien hallitsemiseksi.

6. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus, tavoitteet ja mittarit

Vesiviljelyn ympäristökuormitus voisi olla mainittu myös 2030 skenaariossa (taulukko). Nykyisillä arvoilla 25 milj. kg tuotannon päästöt olisivat: Fosfori 128 tn, Typpi 1195 tn sekä maininta, vesiviljely ei vaaranna vesien ja merenhoidon tavoitteita. Taulukossa kohdassa Vesiviljelyn ympäristökuormitus, tn1) olevaa yläviitettä 1) ei löydy dokumentista?

Strategisten valintojen edistymistä kuvaavat mittarit ja tavoitteet

Strateginen valinta

1. Kilpailukykyinen ja kasvuun kannustava toimintaympäristö

Mittari

Päästöperusteiset ja kannustavat ympäristöluvut

Tavoite ja aikataulu

1. Päästöperusteisia ympäristöluvia myönnetään vuodesta 2022 alkaen verkkoallaslaitoksille ja

läpivirtauslaitoksille.

Luken muutosehdotus: 1. Päästöperusteisia ympäristölupia myönnetään vuodesta 2022 alkaen kaikille vesiviljelylaitoksille.

Strateginen valinta

2. Kestävyys ja vastuullisuus

Mittari

Ylläpidetään ja parannetaan vesiviljelyn matalaa ominaiskuormitusta ja hiilijalanjälkeä.

Tavoite ja aikataulu

1. Toimialan keskimääräinen hiilijalanjälki säilyy enintään vuoden 2020 tasolla.

Luken muutosehdotus: 1. Toimialan keskimääräinen hiilijalanjälki (CO₂-ekv. / tuotettu kg) tuotantomuodoittain säilyy enintään vuoden 2020 tasolla.

Mittari

Myönnetyt vesiviljelyn ympäristöluvat eivät vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä.

Tavoite ja aikataulu

Tarkkailu- ja muiden seurantatietojen perusteella vesiviljelylaitokset eivät vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä.

Olisi tärkeää määritellä yhdessä sidosryhmien kanssa mikä on riittävä tarkkailutieto siihen, että vesiviljelylaitosten ruoantuotannosta vääjäämättä syntyvä kuormitus ei vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista, sillä toistaiseksi ei ole saavutettu konsensusta siitä, millä nykyisillä menetelmillä voidaan luotettavasti mitata kalankasvatuslaitosten kuormitusta.

Luken muutosehdotus: Yhdessä sidosryhmien kanssa määriteltyjen tarkkailu- ja muiden seurantatietojen perusteella vesiviljelylaitokset eivät vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä.

Mittari

Kehitetään vesiviljelyn ympäristövaikutusten mallinnusmenetelmiä

Tavoite ja aikataulu

Vesiviljelyn ympäristövaikutusten mallinnusmenetelmät ovat vakiintuneet ja käytössä vuodesta 2023 alkaen

Kuten edellä ja ylempänä: paitsi mallinnus- myös mittaus- ja tarkkailumenetelmistä tulisi saavuttaa yhteisymmärrys ja vakiinnuttaa niiden käyttö.

Luken muutosehdotus: Vesiviljelyn ympäristövaikutusten mallinnus-, mittaus- ja tarkkailumenetelmät ovat vakiintuneet ja käytössä vuodesta 2023 alkaen

Strateginen valinta

3. Kalojen hyvinvointi ja terveys

Mittari

Kalojen hyvinvointiohjelma.

Tavoite ja aikataulu

1. Kalojen hyvinvointia kehitetään yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien yhteistyönä, tavoitteena kalojen korkea hyvinvointi ja sen jatkuva kehittäminen.

Luken muutosehdotus: 1. Kalojen hyvinvointi määritellään ja kehitetään tapoja hyvinvoinnin parantamiseksi yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien yhteistyönä.

2. Kalatauditapaukset pysyvät sekä laajuudeltaan että frekvenssiltään hallinnassa.

Luken muutosehdotus: 2. Kalatauditapaukset pysyvät sekä laajuudeltaan että esiintymistiheydeltään hallinnassa.

Lausunnon laatijat: Petri Heinimaa, Jani Pulkkinen ja Harri Vehviläinen / Luonnonvarakeskus.

Kaukovirta Anu
Luonnonvarakeskus

Vehviläinen Harri
Luonnonvarakeskus